

OHJE: Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen avustushakemusten käsittely vuonna 2022

1. Hakemusten käsittely

- Vuonna 2022 rauhoitettujen lajien aiheuttamista vahingoista voi hakea avustusta alueellisesta ELY-keskuksesta heti vahinkotapahtuman ja vahingon arvioinnin jälkeen, kuitenkin viimeistään vuoden 2022 joulukuun loppuun mennessä. Jos loppuvuoden 2022 aikana sattunut vahinko pystytään todentamaan vasta keväällä 2023, hakemuksen voi näissä tapauksissa jättää toukokuun 2023 loppuun mennessä. Hakemukset käsitellään viivytyksettömästi niiden tultua vireille ELY-keskuksissa.
- Vahinkojen arvot lasketaan Ruokaviraston hirvi- ja petoeläinten vuonna 2021 aiheuttamien viljelysvahinkojen korvaamisessa käytettävistä normisadoista ja yksikköhinnoista antaman [määräyksen](#) mukaan.
- Päätökset tehdään toistaiseksi ympäristöministeriön rauhoitettujen harvinaisten eläinten tuottamien vahinkojen korvaamiseksi maksettavista avustuksista antaman [päätöksen](#) (19.12.1991/1626) nojalla. Uuden lain tultua voimaan, sitä aletaan soveltamaan siirtymäajan jälkeen. Lain voimaantulosta tiedotetaan ja ohjeistetaan ELY-keskuksia erikseen.
- ELY-keskuksen korvauspäätökseen liitetään valtionavustuslain (VAL 688/2001) mukainen oikaisuvaatimusosoitus.

2. Määrärahan käytön raportointi

- Oheisen päätöksen (VN/13726/2022) nojalla ELY-keskukset tekevät päätökset ja maksatukset rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi. Jos määräraha käytetään loppuun, ELY-keskukset esittävät lisämäärärahapyyntöä ympäristöministeriöön.
- Vuonna 2022 käytetyn määrärahan käytöstä raportoidaan ympäristöministeriöön tammikuun 31. 2023 mennessä. Raportissa esitetään tiedot hakemusten lukumäärästä, avustuksiin käytetyn määrärahan suuruudesta sekä tiedot eri lajien aiheuttamien vahinkojen jakautumisesta eri vahinkoluokkiin.

3. Yleiset korvauserusteet

- Avustusta ei myönnetä, jos vahingon kärsijä on kieltäytynyt osallistumasta vahinkojen estämiseen tai ollut omalta osaltaan syyllinen vahingon syntymiseen
- ELY-keskuksen hyväksymän riippumattoman asiantuntijan tulee aina todentaa vahingot. Vahingot voidaan näyttää toteen esimerkiksi seuraavasti:
 - Maaseutuelinkeinoviranomaisen lausunto satovahinkoarviosta
 - Rakennustarkastajan lausunto rakennusvahingoista
 - Luonnontieteellisen keskusmuseon tai muun asiantuntevan tahon lausunto kalanviljelylaitokselle vahinkoa aiheuttavien lintulajien yksilömääristä
 - Kunnallisen eläinlääkintäviranomaisen tai muun ELY-keskuksen hyväksymän asiantuntijan lausunto eläinvahingoista ja sen aiheuttajasta
- Hakemukseen tulee liittää hakemuksen käsittelyn kannalta tarvittavat tiedot:
 - Vahingon aiheuttanut eläinlaji, vahingon ajankohta ja sijainti, vahingon laatu ja määrä sekä tieto siitä saako hakija ja missä määrin korvausta vakuutuksen perusteella.
 - Vahingon toteaman tahon lausunto vahingosta.
 - Kuitit mahdollisista maksullisista lausunnoista voidaan hyväksyä korvaushakemukseen syntyneenä kustannuksena.

4. Korvauslaskelmien periaatteet

Viljelysvahingot

- Arvioon (vahinkoprosenttiin ja vahinkoalaan) ei saa sisällyttää mahdollisia muista vahingonaiheuttajista kuten sääolosuhteista tai kylvö- tai kasvinsuojeluvirheistä johtuneita vahinkoja eikä alueita, joilla ei em. syistä johtuen kasva mitään.
- Koska tarkoitus on arvioida menetetyn sadon määrää, tallotut/syödyt/nokitut lehdet/marjat/katteet eivät vielä kerro paljoakaan sadonmenetyksestä. Jos taas taimet on nosteltu juurineen ylös tai kaikki kasvupisteet syöty, niin tilanne on luonnollisesti vakavampi.
- Todellisen sadonmenetyksen arvioimiseksi, arviointiajankohdalla on merkitystä. Satokauden lopussa tai jälkeen monivuotisille kasveille (kuten mansikka) tapahtuneet vahingot on suositeltavaa arvioida uudelleen seuraavana keväänä kasvukauden alettua. Joskus voidaan todeta, että kasvusto on lähtenyt vahingoista huolimatta ihan normaaliin kasvuun.
- Vahinkoarvion on perustuttava ainoastaan ja vain arviointihetkellä todettavissa olevaan tilanteeseen.
- Aikaisemman soveltamiskäytännön takia viljelysvahingot korvataan täysimääräisesti ilman omavastuusuutta.
- Korvauksia maksetaan vain suorista sadolle aiheutuneista vahingoista.
- Työkulut eivät ole tukikelpoisia kustannuksia.
- Viljelysvahinkojen korvausperusteet:
 - Maaseutusihteerin satovahinkoarvio, joka perustuu MAVI:n määräyksissä annettujen yksikköhintojen (€/kg) ja normisatojen (kg/ha) kolmen viimeisen vuoden tietojen perusteella laskettuihin keskiarvoihin (liite).
 - Prosenttiosuudet korjattavissa olevasta sadosta.
 - Tuotantoeläimen hankintahinta, maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (834/2018) mukaan.
 - Vahingot säilörehunurmille lasketaan keväällä 50% ja syksyllä 25% mukaisesta normisadosta.
 - Vahingoista syysviljojen oraalle, jotka pystytään todentamaan vasta keväällä, maksetaan *joko* korvaus alentuneesta sadosta *tai* uusintakylvöön tarvittavat siemenet, lannoitteet yms.

Muut kuin maatalousvahingot

- Muut kuin maatalousvahingot korvataan aikaisemman soveltamiskäytännön 44 %:sti. Vahingot luonnonravintolammikoilla maksetaan alla olevan ohjeen mukaisesti suuremmalla omavastuusuudella.
- Työkuluista aiheutuneita kustannuksia ei huomioida.

Kalanviljelylaitokselle aiheutuneiden vahinkojen laskeminen

- ELY-keskus pyytää tiedot vahinkoa aiheuttavien lintujen määrästä:
 - sääksitiedot lajitietokeskuksesta, maakotkatiedot metsähallituksesta (tietojen irrottaminen; ei siis tarvita varsinaista lausuntoa) ja merikotkatiedot WWF:ltä. Vaihtoehtoisesti voidaan pyytää luonnontieteellisen keskusmuseon tai vaihtoehtoisesti alueella toimivien rengastajien arvio lintujen määrästä.

- Sääksen kalanviljelylaitoksilla aiheuttamien vahinkojen laskennassa käytetään seuraavia tietoja:
 - Arvio käyntien ajanjaksosta, pesimäkauden pituus n. 150 vrk.
 - Sääskiparin ja sen poikasten pesimäkauteina kuluttaman kalaravinnon kulutus on 1,5 kg/vrk. Sisältää myös arvion sääksen vahingoittamista kaloista.
 - Laskentakaava: Parimäärä x pesimäkauden pituus x 1,5 kg/vrk x €/kg = laskennallinen korvaus.

Luonnonravintolammikoiden osalta voidaan pääsääntöisesti katsoa luontaisen hävikin koskevan kahta kolmasosaa vahingon suuruudesta. Jäljelle jäävästä kolmasosasta voidaan kunakin vuonna myöntää avustusta valtion tulo- ja menoarvion rajojen puitteissa. Hakemuksia käsiteltäessä on syytä tarkistaa, onko kyse luonnonravintolammikossa tapahtuvasta poikaskasvatuksesta vai tavanomaisesta kalankasvatuksesta altaissa. Perinteisissä kalankasvatusaltaissa tapahtuvista vahingoista ei vähennetä ensin kahta kolmasosaa, koska niissä ei ole yhtä suurta luontaista hävikkiä.

- Kalan tuottajahinnat (e/kg, nimellishinta ilman arvonlisäveroa) LUKE:n tilastotietokannan mukaan:
http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_06%20Kala%20ja%20riista_04%20Talous_02%20Kalan%20tuottajahinta/1_Lajihinnat.px/table/tableViewLayout1/?rxid=28b544b0-c1b4-4d3d-9e4c-f33b6daa407c

Rakennusvahingot:

- Rakennusvahingon siivous- ja korjauskustannukset.
- Tikan hakkaamat räystäslaudat edellyttävät tapauskohtaista harkintaa siitä, onko vahinkoihin varautuminen ja syntyneiden vahinkojen korjaaminen mahdollista katsoa normaaliin rakennuksen kunnossapitoon kuuluvaksi.
- Työkustannukset eivät ole korvauskelpoisia kustannuksia.
- Periaatteena myös rakennusvahinkojen osalta on, että ne tulee todentaa. Vahinkojen todentamisen voi tehdä kunnan rakennusvalvoja tai myös viranomaisen hyväksymä muu asiantuntija, konsultti tai vakuutusyhtiö.
- Rakennusvahingosta saatu vakuutuskorvaus, tulee vähentää maksettavasta korvauksesta.